

Валігура Ольга Романівна

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри східної і слов'янської філології,
Київський національний лінгвістичний університет

ORCID ID: [0000-0003-0428-5421](https://orcid.org/0000-0003-0428-5421)

olga.valigura@knl.u.edu.ua

СТИЛІСТИЧНІ ВПРАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КИТАЙЦІВ

Стаття присвячена дослідженню ролі стилістичних вправ у процесі формування професійної мовної компетентності студентів-китаїстів. Зазначено, що професійна мовна компетентність майбутніх фахівців з китайської мови передбачає не лише володіння граматичними структурами та лексичним запасом, а й здатність до стилістично доцільного мовлення, що відповідає нормам сучасної китайської мови та вимогам професійного спілкування. Стилiстичнi вправи вiдiграють ключову роль у формуваннi професiйної мовної компетентностi майбутнiх китаїстiв, оскiльки саме вони забезпечують засвоєння жанрово-стильових норм китайської мови, необхідних для ефективного функціонування в академічному, офіційно-діловому, публіцистичному та інших професійних контекстах. За допомогою систематичної роботи зі стилістичними вправами студенти не лише опановують мовні засоби, а й навчаються адекватно реагувати на комунікативні ситуації, що моделюють реальні професійні завдання. У пропонуваній статті обґрунтовано роль стилістичних вправ як інструменту цілеспрямованого формування професійної мовної компетентності, що охоплює здатність майбутніх китаїстів не лише правильно використовувати мовні засоби, а й адаптувати їх відповідно до жанрово-стильових вимог конкретної комунікативної ситуації. Стилiстичнi вправи забезпечують практичне засвоєння мовних норм, сприяють розвитку мовленнєвої гнучкості та формують навички стилістично адекватного перекладу, редагування й створення текстів у межах професійного дискурсу. Визначено методичні засади формування комплексів стилістичних вправ й описано методичні принципи, що забезпечують випрацювання практичних підходів до формування китайськомовної стилістичної компетентності, висвітлено питання добору матеріалів. Результати дослідження свідчать про те, що для позитивного впливу на якість мовної підготовки студентів, необхідне регулярне використання стилістичних вправ. Робота має практичне значення для викладачів китайської мови, методистів та розробників навчальних програм.

Ключові слова: стилістична компетентність, китайська мова, стилістичні вправи, професійна мовна компетентність, філологи-китаїсти, методика навчання іноземних мов, китайськомовна стилістична компетентність.

Valigura, Olga,

DrSc (Philology), Professor,
Head of the Department of Oriental and Slavic Philology,
Kyiv National Linguistic University,
ORCID ID: [0000-0003-0428-5421](https://orcid.org/0000-0003-0428-5421)
olga.valigura@knl.u.edu.ua

STYLISTIC EXERCISES AS A TOOL FOR DEVELOPING THE PROFESSIONAL LANGUAGE COMPETENCE OF FUTURE CHINESE LANGUAGE SPECIALISTS

The abstract is devoted to the study of the role of stylistic exercises in the process of forming professional language competence among students of Chinese studies. It is noted that the professional language competence of future specialists in Chinese involves not only mastery of grammatical structures and vocabulary, but also the ability to produce stylistically appropriate speech that meets the norms of modern Chinese and the requirements of professional communication. Stylistic exercises play a key role in shaping the professional language competence of future sinologists, as they ensure the acquisition of genre and stylistic norms of the Chinese language necessary for effective functioning in academic, official-business, journalistic, and other professional contexts.

Through systematic work with stylistic exercises, students not only master linguistic means but also learn to respond adequately to communicative situations that simulate real professional tasks. This article substantiates the role of stylistic exercises as a tool for the targeted development of professional language competence, which includes the ability of future sinologists not only to use linguistic means correctly but also to adapt them according to the genre and stylistic requirements of specific communicative situations. Stylistic exercises ensure practical assimilation of language norms, contribute to the development of speech flexibility, and form skills of stylistically appropriate translation, editing, and text creation within professional discourse.

The methodological foundations for the development of stylistic exercise complexes are defined, and the methodological principles are described, including the issue of material selection. The results of the study indicate that systematic use of stylistic exercises has a positive impact on the quality of students' language training. The work has practical significance for Chinese language teachers, methodologists, and curriculum developers.

Ключові слова: stylistic competence, Chinese language, stylistic exercises, professional language competence, Chinese language philologists, methods of teaching foreign languages, Chinese-language stylistic competence.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та зростання міжкультурної комунікації особливої актуальності набуває якісна підготовка фахівців з китайської мови, здатних ефективно функціонувати в професійному середовищі. Одним із ключових компонентів такої підготовки є формування професійної мовної компетентності, яка передбачає не лише знання лексико-граматичних норм, а й уміння стилістично коректно використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування. В освітній практиці, проте, часто помітна недостатня увага до стилістичного аспекту мовної підготовки, що призводить до труднощів у професійному мовленні, перекладі та міжкультурному діалозі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У сучасних наукових дослідженнях, присвячених проблематиці формування професійної мовної компетентності засобами стилістичних вправ, виокремлюємо праці таких авторів, як Січка С. А., Денисюк І. А., Данюк А. О., Ліштаба Т., Климова К. Я., Павлик Н., Семашко Т. Ф., Єрмоленко С. Я. Їхні напрацювання становлять основу для подальшого розвитку підходів до викладання китайської мови у вищій школі, зокрема в контексті формування стилістичної та комунікативної компетентності майбутніх китаїстів. Водночас слід зазначити, що питання застосування стилістичних вправ саме в процесі підготовки фахівців з китайської мови досі вивчено недостатньо. Це зумовлює потребу в подальшому науковому осмисленні методичних засад, змісту та ефективності стилістичних вправ у формуванні професійної мовної компетентності майбутніх китаїстів.

Метою статті є дослідити і визначити загальнометодичні принципи формування стилістичних вправ, обґрунтувати важливість стилістичних вправ для процесу формування мовної компетентності майбутніх фахівців-китаїстів, проаналізувати сучасні потреби і виклики у відповідному аспекті.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному освітньому просторі професійну мовну компетентність вважають інтегрованою характеристикою фахівця, що охоплює здатність ефективно використовувати мовні знання, норми та правила в межах професійної діяльності (Катрич, 2025). Для майбутніх китаїстів вона особливо важлива, оскільки включає в себе не лише володіння китайською мовою на високому рівні, а й уміння адаптувати мовлення під різні комунікативні ситуації з урахуванням стилістичних вимог. Професійна мовна компетентність складається з таких ключових компонентів:

- **Лексико-граматичний компонент** – знання термінології, граматичних структур, фразеології, що їх вживають у професійній комунікації.
- **Стилістичний компонент** – здатність розпізнавати, аналізувати та продуктивно вживати стиліс-

тичні особливості мовлення залежно від комунікативної ситуації.

- **Прагматичний компонент** – уміння досягати конкретних комунікативних цілей через мовні засоби, урахування контексту, адресата та культурні особливості.

- **Культурологічний компонент** – знання норм і етикету мовного спілкування в китайському соціокультурному середовищі, що забезпечує міжкультурну релевантність висловлювань.

Зважаючи на виклики сьогодення, майбутні китаїсти повинні вміти добирати доцільну лексику, уміти висловлювати свою думку у певною функціональному стилі і формулювати її в конкретних жанрах (Шапаренко, 2020). Саме тому стилістичні вправи є необхідним засобом для формування компетентності, що дозволить майбутнім фахівцям китайської мови ефективно переходити від рецептивної до продуктивної діяльності.

Стилістичні вправи – це спеціально розроблені навчальні завдання, спрямовані на формування вміння розпізнавати, аналізувати та доцільно застосовувати стилістичні особливості мовлення відповідно до комунікативної ситуації, жанру та стилю. У контексті підготовки китаїстів вони відіграють головну роль у розвитку здатності адаптувати мовлення до офіційно-ділового, наукового та публіцистичного стилів, що домінують у професійній комунікації.

В українській методиці за дидактичними критеріями нині вирізняють різні типи стилістичних вправ (див. Табл. 1):

Таблиця 1

Класифікація мовленнєвих вправ за дидактичними критеріями

Критерій	Типи вправ
За рівнем складності	Репродуктивні (вставки, підстановки), реконструктивні (перефразування, трансформації), продуктивні (творче редагування, стилізація)
За видом діяльності	Усні / письмові; індивідуальні / парні / групові
За стилем мовлення	Офіційно-ділові (накази, заяви, контракти), наукові (реферати, тези, анотації), публіцистичні (статті, коментарі, рецензії)
За функцією	Розпізнавальні, аналітичні, трансформаційні, адаптаційні, продуктивні

Формування китайськомовної стилістичної компетентності починається з основ загальної стилістичної компетентності, яку вивчають у загальноосвітніх навчальних закладах на уроках рідної мови. У цей час у майбутніх китаїстів утворюється загальне розуміння стилістичних засобів та основні аспекти

функціональних стилів. Зважаючи на необхідність наявності певного розвиненого лексико-граматичного запасу, формування китайськомовної стилістичної компетентності має здійснюватись, коли майбутній фахівець володіє мовою на достатньому рівні. З огляду на робочі програми провідних українських ВЗО, загальні теоретичні і методичні засади подають майбутнім філологам на III–IV роках навчання, хоча у вигляді супровідних вправ стилістичні фігурують як супровідний компонент на заняттях практичної китайської мови на I–II курсах.

Стилістичні вправи розробляють на основі інтеграції загальностилістичних знань зі специфікою китайського мовлення. Це передбачає поступовий перехід від опрацювання універсальних стилістичних понять (стиль, жанр, мовні засоби виразності, прагматичні маркери) до засвоєння жанрово-стильових норм китайської мови в офіційно-діловому, науковому та публіцистичному стилях.

У цьому контексті важливо враховувати такі методичні принципи:

- **принцип функціональності** – вправи мають моделювати реальні комунікативні ситуації, типові для професійної діяльності китаїста;
- **принцип стилістичної релевантності** – навчальні завдання повинні відповідати жанровим і стилістичним нормам китайського мовлення;
- **принцип міжкультурної адаптації** – слід урахувати специфіку китайського стилістичного мислення, мовного етикету, прагматичних стратегій;
- **принцип поетапності** – формування компетентності має здійснюватися через супровідні, спеціальні та тренувальні стилістичні вправи, що забезпечують поступове засвоєння стилістичних знань і навичок.

Таким чином, формування китайськомовної стилістичної компетентності є складним багаторівневим процесом, що потребує системного підходу, методичної варіативності та опертя на міжстильову контрастність.

З огляду на формування методичних моделей, стилістичні вправи можна розбити на три групи (див. Табл. 2):

Така класифікація дозволяє не лише впорядкувати стилістичні вправи за методичною функцією, а й забезпечити поетапне формування стилістичної компетентності: від первинного ознайомлення зі стилістичними явищами – до їх усвідомленого аналізу та продуктивного застосування в професійних жанрах (Рускуліс, 2018). У контексті навчання китайської мови це особливо важливо, оскільки стилістичні норми китайського мовлення мають високу жанрову специфіку, значну роль відіграють прагматичні маркери, мовний етикет, а також культурно зумовлені стилістичні трансформації. Саме тому супровідні вправи мають готувати ґрунт для міжстильової адап-

тації, спеціальні – формувати здатність розпізнавати стилістичні ознаки китайських текстів, а тренувальні – забезпечувати навички стилізації, редагування та перекладної адаптації.

Таблиця 2

Типологія стилістичних вправ у навчальному процесі

Група вправ	Характеристика	Функція у навчальному процесі
Супровідні вправи	Додають стилістичний аналіз у фонетичні, лексичні чи граматичні вправи	Формують загальне уявлення про стилістичні особливості
Спеціальні вправи	Фокусуються на вивченні стилістичних явищ, стилів та жанрів	Забезпечують формування базових стилістичних знань та навичок
Тренувальні (закріплювальні) вправи	Орієнтовані на автоматизацію стилістичних умінь	Уможливають стійке володіння стилістичними засобами в практичній діяльності

Як зазначають Бігич, Бориско і Борецька (2013), при формуванні моделі стилістичних вправ варто дотримуватися методичних принципів навчання іноземних мов та культур. До них належать: *принцип комунікативності, принцип комунікативно спрямованого формування мовленнєвих навичок, принцип інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови, принцип взаємопов'язаного навчання мови і культури, принцип урахування рідної мови і культури, домінуючої ролі вправ, принцип автентичності навчальних матеріалів, принцип професійної спрямованості ініціомовного навчального спілкування та принцип розвитку автономності учня*. Реалізація зазначених методичних принципів дозволяє створити систему стилістичних вправ, яка не лише відповідає рівню мовної підготовки студентів, а й забезпечує поступове формування здатності до стилістичної адаптації в іншомовному середовищі.

Згідно із Шевченко (2023), у контексті навчання китайської мови це особливо важливо, оскільки стилістичні норми китайського мовлення мають високу жанрову специфіку, значну роль відіграють прагматичні маркери, мовний етикет, а також культурно зумовлені стилістичні трансформації. Тому добір вправ має враховувати:

- **жанрову релевантність** (наприклад, офіційно-ділові контракти, наукові анотації, публіцистичні коментарі);

- **стилістичну функцію** (інформування, переконання, аргументація, етикетне звернення);
- **лінгвокультурну специфіку** (ввічливі формули, табу, стилістичні кліше, риторичні структури).

Застосування таких принципів у навчальному процесі дозволяє не лише формувати стилістичну компетентність, а й розвивати здатність до міжкультурної комунікації, що є ключовим для фахівців-китаїстів.

Отже, формування китайськомовної стилістичної компетентності має починатися з розроблення теоретичних засад, які охоплюють як загальностилістичні поняття, так і специфіку китайського мовлення в різних функціональних стилях. На цьому етапі доцільно визначити:

- **понятійно-термінологічну базу** (стиль, жанр, стилістичний засіб, прагматичний маркер, мовленнєва стратегія);
- **жанрово-стильову типологію китайських текстів**, релевантну для навчання (офіційно-ділові документи, наукові анотації, публіцистичні коментарі, етикетні формули);
- **лінгвокультурні особливості стилістичного оформлення** (ввічливі кліше, табуїзовані конструкції, риторичні структури, культурно зумовлені стилістичні трансформації).

Теоретичну інформацію необхідно подавати з урахуванням сучасних цифрових технологій й у вигляді інтерактивних занять. Наприклад, жанрово-стильову типологію текстів рекомендують подавати у формі цифрових інтерактивних таблиць, схем і класифікаційних модулів, які дозволять студентам ефективно досліджувати стилістичні ознаки текстів різних жанрів. Такий підхід сприяє усвідомленню студентами практичного використання теоретичних основ стилістичної компетентності шляхом візуалізації стилістичних параметрів (мета, адресат, мовні засоби, прагматичні маркери), демонструє фактичні стилістичні відмінності через порівняльний аналіз функціональних стилів (наприклад, офіційно-діловий і науковий). При розробленні теоретичної бази рекомендовано створення цифрових презентацій, використання QR-кодів, гіперпосилань, онлайн-опитувань та мультимедійних флеш-карток з основною інформацією курсу.

Після теоретичного етапу слід перейти до моделювання методичних підходів, які забезпечують реалізацію стилістичних цілей у навчальному процесі. Це передбачає:

- добір відповідних **методів і прийомів навчання** (текстоцентричний аналіз, стилістичне редагування, перекладна адаптація);
- побудову **поетапної системи стилістичних вправ** (супровідні → спеціальні → тренувальні);
- інтеграцію стилістичних завдань у **комунікативні модулі**, орієнтовані на професійні потреби студентів-китаїстів.

Під час укладання комплексів вправ варто рівномірно створювати рецептивні, рецептивно-репродуктивні і продуктивні типи вправ з огляду на їх мету й аспекти стилістичної компетентності, що формуються. При цьому, на нашу думку, треба звернути увагу на такі підходи як порівняльно-стилістичний, інтерактивний і корпусно-орієнтований, які можуть бути продемонстровані у таких вправах, як зіставлення стилістичних засобів у різних мовах або стилях, рольових іграх, симуляціях, цифрових кейсах, роботі з цифровими корпусами текстів певного жанру тощо.

Важливим аспектом створення комплексу стилістичних вправ є добір матеріалів, які відповідають жанровим, тематичним і комунікативним характеристикам цільового стилю. Матеріали мають бути автентичними, репрезентативними для певного стилістичного регістру (наприклад, офіційно-ділового, публіцистичного, наукового, художнього) та містити достатню кількість стилістичних маркерів – лексичних, граматичних, синтаксичних, прагматичних. Особливу увагу слід приділяти поступовості ускладнення матеріалу, починаючи з коротких фрагментів із чітко вираженими стилістичними ознаками і переходячи до комплексних текстів, що вимагають глибшого аналізу.

Ефективність стилістичних вправ значною мірою залежить від їхньої відповідності рівню мовної підготовки студентів та професійним потребам майбутніх китаїстів. Вправи мають бути спрямовані не лише на розпізнавання стилістичних засобів, а й на свідоме використання їх у власному мовленні. Доцільним є включення завдань на трансформацію стилю, редагування текстів з порушенням стилістичних норм, а також створення власних висловлювань у заданому стилістичному регістрі. Такий підхід сприяє формуванню гнучкої стилістичної компетентності, необхідної для професійної комунікації китайською мовою в різних сферах діяльності.

Результати дослідження. Отже, формування китайськомовної стилістичної компетентності передбачає випрацювання і теоретичних засад, і комплексів вправ, спрямованих на формування і розвиток практичних навичок у повсякденній і професійній діяльності філологів-китаїстів. Принцип домінуючої ролі вправ досі займає провідне місце у формуванні як комунікативної компетентності загалом, так і стилістичної зокрема. Навчання китайськомовної стилістичної компетентності передбачає специфічні підходи до добору мовного матеріалу, типів текстів і вправ, які моделюють реальні комунікативні ситуації відповідно до жанрових і стилістичних особливостей китайської мови.

Важливим є врахування стилістичних норм сучасної китайської мови, зокрема в офіційно-діловому, публіцистичному, науковому та побутовому стилях. Формування стилістичної компетентності

передбачає не лише засвоєння лексичних і граматичних засобів, а й розвиток здатності до адекватного стилістичного вибору залежно від контексту, мети спілкування та соціального статусу комунікантів. Особливу увагу слід приділяти аналізу стилістичних маркерів у китайськомовних текстах, порівнянню стилістичних засобів китайської та української мов, а також формуванню навичок стилістичного редагування. Ефективність навчання забезпечується системним використанням автентичних текстів, контекстуалізованих вправ, а також інтеграцією міжкультурного компонента, що сприяє глибшому розумінню стилістичних особливостей китайської мови.

Перспективи подальших розвідок. Формування китайськомовної стилістичної компетентності залишається малодослідженим напрямом у сучасній українській методиці навчання іноземних мов. Відсутність чітко сформованих загальних методичних підходів, а також систематизованої матеріально-технічної бази у вигляді практичних посібників і методичних рекомендацій стає особливо помітною на тлі стрімкого розвитку технологій, які змінюють не лише підходи до викладання, а й саму професійну природу мовних спеціальностей. У зв'язку з цим доцільним є подальше дослідження методологічних засад формування китайськомовної стилістичної компетентності, розробка навчально-методичних матеріалів, створення комплексів вправ тощо.

Конфлікт інтересів

Автор не має потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., & Борецька, Г. Е. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Ленвіт.
- Катрич, О. Г. (2025). Стилістичні особливості та інтерпретація текстів китайською мовою: вплив мовних традицій на культурну комунікацію. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія": серія "Філологія"*, 25(93), 76–79. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25\(93\)-76-79](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25(93)-76-79)
- Рускуліс, Л. В. (2018). *Формування стилістичної компетентності учнів: лінгводидактичний аспект*. ФОП Півень В. М.
- Шапаренко, Е. Е. (2020). Стилістичні особливості китайських текстів публіцистичного стилю. *Сходознавство. Актуальність та перспективи: тези доповідей I Міжнародної науково-методичної конференції* (с. 37–38). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
- Шевченко, К. М. (2023). Розвиток стилістичної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови на лексико-семантичному та граматичному рівнях. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 2(24), 411–420. <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2023.24.411-420>

REFERENCES

- Bihych, O. B., Borysko, N. F., & Boretska, H. E. (2013). *Metodyka navchannya inozemnykh mov i kul'tur: teoriya i praktyka*. Lenvit.
- Katrych, O. H. (2025). Stilistychni osoblyvosti ta interpretatsiya tekstiv kytays'koyu movoyu: vplyv movnykh tradytsiy na kul'turnu komunikatsiyu. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya": seriya "Filolohiya"*, 25(93), 76–79. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25\(93\)-76-79](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25(93)-76-79)
- Rusculis, L. V. (2018). *Formuvannya stilistychnoi kompetentnosti uchniv: lnhvodydaktychnyy aspekt*. Mykolayiv: FOP Piven' V. M.
- Shaparenko, E. E. (2020). Stilistychni osoblyvosti kytays'kykh tekstiv publitsystychnoho stylyu. *Skhodoznastvo. Aktual'nist' ta perspektyvy: tezy dopovidej I Mizhnarodnoji nauково-metodyčnoji konferenciji* (pp. 37–38). Kharkivskyi natsional'nyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody.
- Shevchenko, K. M. (2023). Rozvytok stilistychnoi kompetentnosti maybutnikh perekladachiv kytays'koyi movy na leksyko-semantychnomu ta hramatychnomu rivnyakh. *Suchasni doslidzhennya z inozemnoyi filolohiyi*, 2(24), 411–420. <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2023.24.411-420>

Дата надходження до редакції 02.05.2025 р.

Ухвалено до друку 30.05.2025 р.

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)